

Broj: 22/3135-10

Podgorica, 30.11.2022. godine

Na osnovu člana 43 stav 3 tačka 3 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20 i 29/22), člana 41 stav 1 Metodologije za utvrđivanje cijena, rokova i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije ("Službeni list CG", broj 71/22), i člana 15 tačka 4 Statuta Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti ("Službeni list CG", broj 135/21), rješavajući po Zahtjevu „Crnogorskog elektroprenosnog sistema“ AD Podgorica za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije za period 01.01.2023 – 31.12.2025. godine, broj 300-RAE/22-1900/1 od 31.08.2022. godine, Odbor Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti, na sjednici održanoj 29 i 30. novembra 2022. godine, donio je

O D L U K U

O UTVRĐIVANJU CIJENA ZA POMOĆNE USLUGE I USLUGE BALANSIRANJA ZA PERIOD 01.01.2023 – 31.12.2025. GODINE

1. „Crnogorskom elektroprenosnom sistemu“ AD Podgorica, za 2023. godinu utvrđuje se:

- 1) cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije u iznosu od **87.768,2904 €/MW godišnje**, odnosno na mjesečnom nivou **7.314,0242 €/MW/mjesec**;
- 2) cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije iz domaćih izvora, koju pružaju proizvođači električne energije u Crnoj Gori, u iznosu od:
  - **292,5610 €/MW/mjesec** u periodu niže tarife;
  - **1.462,8048 €/MW/mjesec** u periodu više tarife;
  - **4.388,4144 €/MW/mjesec** u periodu više tarife 1;
- 3) cijena raspoloživosti negativne rezerve tercijarne regulacije u iznosu od 0 €/MW.

- 2. „Crnogorskom elektroprenosnom sistemu“ AD Podgorica, za 2023. godinu** utvrđuju se troškovi za obezbjeđenje pomoćnih usluga i usluga balansiranja (troškovi obezbjeđenja raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije i troškovi obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije), u iznosu od **3.826.697,42 €**.
- 3.** Troškove iz tačke 2 ovog dispozitiva čine:
- 1) trošak za nabavku usluge raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije, utvrđenog u iznosu od **2.211.760,92 €, za 2023. godinu; i**
  - 2) trošak obezbjeđenja raspoloživosti tercijarne rezerve kod proizvođača električne energije u Crnoj Gori, utvrđenog u iznosu od **1.614.936,50 €, za 2023. godinu**.
- 4. „Crnogorskom elektroprenosnom sistemu“ AD Podgorica, za 2023. godinu** utvrđuje se prihod od prekomjerno preuzete reaktivne energije, u iznosu od **805.486,11 €**.
- 5. „Crnogorskom elektroprenosnom sistemu“ AD Podgorica, za 2024. godinu** utvrđuje se:
- 1) cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije u iznosu **89.699,1924 €/MW godišnje**, odnosno na mjesečnom nivou **7.474,9327 €/MW/mjesec**;
  - 2) cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije iz domaćih izvora, koju pružaju proizvođači električne energije u Crnoj Gori, u iznosu od:
    - **298,9973 €/MW/mjesec** u periodu niže tarife;
    - **1.494,9865 €/MW/mjesec** u periodu više tarife;
    - **4.484,9595 €/MW/mjesec** u periodu više tarife 1;
  - 3) cijena raspoloživosti negativne rezerve tercijarane regulacije u iznosu od 0 €/MW.
- 6. „Crnogorskom elektroprenosnom sistemu“ AD Podgorica, za 2024. godinu** utvrđuju se troškovi za obezbjeđenje pomoćnih usluga i usluga balansiranja (troškovi obezbjeđenja raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije i troškovi obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije), u iznosu od **3.910.884,75 €**.
- 7.** Troškove iz tačke 6 ovog dispozitiva čine:
- 1) trošak za nabavku usluge raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije, utvrđenog u iznosu od **2.260.419,65 €, za 2024. godinu, i**

- 2) trošak obezbjeđenja raspoloživosti tercijarne rezerve kod proizvođača električne energije u Crnoj Gori, utvrđenog u iznosu od **1.650.465,10 €**, za **2024. godinu**.
- 8. „Crnogorskom elektroprenosnom sistemu“ AD Podgorica, za 2024. godinu** utvrđuje se prihod od prekomjerno preuzete reaktivne energije, u iznosu od **805.486,11 €**.
- 9. „Crnogorskom elektroprenosnom sistemu“ AD Podgorica, za 2025. godinu** utvrđuje se:
- 1) cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije u iznosu od **91.493,1768 €/MW godišnje**, odnosno na mjesečnom nivou **7.624,4314 €/MW/mjesec**;
  - 2) cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije iz domaćih izvora, koju pružaju proizvođači električne energije u Crnoj Gori, u iznosu od:
    - **304,9773 €/MW/mjesec** u periodu niže tarife;
    - **1.524,8863 €/MW/mjesec** u periodu više tarife;
    - **4.574,6589 €/MW/mjesec** u periodu više tarife 1;
  - 3) cijena raspoloživosti negativne rezerve tercijarane regulacije u iznosu od 0 €/MW.
- 10. „Crnogorskom elektroprenosnom sistemu“ AD Podgorica, za 2025. godinu** utvrđuju se troškovi za obezbjeđenje pomoćnih usluga i usluga balansiranja (troškovi obezbjeđenja raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije i troškovi obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije), u iznosu od **3.989.102,54 €**.
- 11.** Troškove iz tačke 10 ovog dispozitiva čine:
- 1) trošak za nabavku usluge raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije, utvrđenog u iznosu od **2.305.628,06 €**, za **2025. godinu**, i
  - 2) trošak obezbjeđenja raspoloživosti tercijarne rezerve kod proizvođača električne energije u Crnoj Gori, utvrđenog u iznosu od **1.683.474,48 €**, za **2025. godinu**.
- 12. „Crnogorskom elektroprenosnom sistemu“ AD Podgorica, za 2025. godinu** utvrđuje se prihod od prekomjerno preuzete reaktivne energije u iznosu od **805.486,11 €**.
- 13.** Cijena po kojoj subjekti iz tačke 14 ovog dispozitiva, „Crnogorskom elektroprenosnom sistemu“ AD Podgorica u 2023, 2024. i 2025. godini, plaćaju prekomjerno preuzetu reaktivnu električnu energiju iznosi 20% cijene aktivne energije za domaćinstva (osnovni tarifni model), koju utvrđuje snabdjevač

koji je imao status javnog snabdjevača u skladu sa Zakonom o energetici, u svim godinama perioda 01.01.2023 – 31.12.2025. godine.

14. Prekomjerno preuzetu reaktivnu električnu energiju plaćaju:

- 1) Kupci direktno priključeni na prenosni sistem, u skladu sa obračunom utrošene energije;
- 2) „Crnogorski elektrodistributivni sistem“ DOO Podgorica u iznosu ukupnih sredstava koja fakturiše snabdjevačima i operatorima zatvorenih distributivnih sistema;
- 3) Operatori zatvorenih distributivnih sistema, čiji su sistemi priključeni na prenosni sistem, u skladu sa obračunom utrošene energije.

15. Sredstva ostvarena po osnovu plaćanja iz tačke 14 ovog dispozitiva dijele se između „Crnogorskog elektroprenosnog sistema“ AD Podgorica i proizvođača električne energije priključenih na prenosni sistem, srazmjerno učešću elektrana i prenosnog sistema u generisanju ukupne reaktivne energije predate distributivnom sistemu i krajnjim kupcima priključenim na prenosni sistem.

16. Ova odluka objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore“ i na internet stranici Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti.

Obrazloženje

Saglasno članu 59 stav 1 Zakona o energetici („Službeni list Crne Gore“, br. 5/16, 51/17, 82/20 i 29/22) (u daljem tekstu: Zakon) zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena operatora prenosnog sistema podnosi se na način i u postupku utvrđenom Metodologijom za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije („Službeni list Crne Gore“, broj 71/22) (u daljem tekstu: Metodologija za prenos), najkasnije četiri mjeseca prije isteka važenja odluke o utvrđivanju cijena, dok je članom 35 stav 1 Metodologije za utvrđivanje cijena, rokova i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije („Službeni list Crne Gore“, broj 71/22) (u daljem tekstu: Metodologija za pomoćne usluge), propisano da se zahtjev za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja operator prenosnog sistema podnosi najkasnije u roku u kojem se, u skladu sa Zakonom, podnosi zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije. Stavom 2 navedenog člana Metodologije za pomoćne usluge propisano je

da se ovaj zahtjev podnosi za period koji odgovara periodu zahtjeva za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda operatora i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije, dok je članom 36 iste metodologije propisana dokumentacija koja se podnosi uz navedeni zahtjev.

U skladu sa navedenim odredbama, „Crnogorski elektroprenosni sistem“ AD Podgorica (u daljem tekstu: CGES) je 31.08.2022. godine Regulatornoj agenciji za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (u daljem tekstu: Agencija) podnio Zahtjev za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije za period 01.01.2023 – 31.12.2025. godine, broj 300-RAE/22-1900/1 od 31.08.2022. godine, (u daljem tekstu: Zahtjev), u Agenciji zaveden istog dana pod brojem 22/3135-1.

Uz Zahtjev je dostavljena sljedeća dokumentacija:

- Detaljan obračun cijena za pružanje pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja za period 01.01.2023 – 31.12.2025. godine, koji, između ostalog, sadrži godišnji plan potreba usluga i godišnji plan troškova za nabavku usluga;
- Dugoročni energetske bilans Crne Gore za period 01.01.2023 – 31.12.2025. godine;
- Dio Obrasca P, propisanog Metodologijom za prenos koji se odnosi na godišnje potrebe i troškove za nabavku pomoćnih usluga za period 01.01.2023 – 31.12.2025. godine,
- Izvještaj o generisanoj i predatoj reaktivnoj električnoj energiji korisnicima prenosnog sistema u 2021. godini,
- Izvještaj o generisanoj i predatoj reaktivnoj električnoj energiji korisnicima prenosnog sistema u 2020. godini,
- Izvještaj o generisanoj i predatoj reaktivnoj električnoj energiji korisnicima prenosnog sistema u 2019. godini,
- Ugovor o nabavci pomoćnih usluga i balansne energije, broj 13880 od 31.12.2020. godine, zaključen između CGES-a i “Uniprom” DOO Nikšić,
- Ugovor o nabavci pomoćnih usluga i balansne energije, broj 13875 od 31.12.2020. godine, zaključen između CGES-a i “Elektroprivrede Crne Gore” AD Nikšić (u daljem tekstu: EPCG),

- Aneks 1 Ugovora o pružanju pomoćnih usluga, broj 7134/1 od 30.07.2021. godine, zaključen između CGES-a i EPCG-a,
- Mjesečni izvještaji o realizaciji obaveza koje proizilaze iz ugovora o pružanju pomoćnih usluga za 2021. godinu za EPCG – raspoloživost, neraspoloživost i neadekvatnost tercijarne regulacije,
- Mjesečni izvještaji o realizaciji obaveza koje proizilaze iz ugovora o pružanju pomoćnih usluga za raspoloživost sekundarne regulacije za 2021. godinu - EPCG,
- Mjesečni izvještaji o raspoloživosti i angažovanju usluge tercijarne regulacije za 2021. godinu – “Uniprom” DOO Nikšić,
- Ugovor o pružanju pomoćnih usluga, broj 16768 od 31.12.2019. godine, zaključen između CGES-a i EPCG-a,
- Ugovor o nabavci pomoćnih usluga i balansne energije, broj 16344/1 od 25.12.2019. godine, zaključen između CGES-a i “Uniprom” DOO Nikšić,
- Mjesečni izvještaji o realizaciji obaveza koje proizilaze iz ugovora o pružanju pomoćnih usluga za 2020. godinu za EPCG – raspoloživost, neraspoloživost i neadekvatnost tercijarne regulacije,
- Mjesečni izvještaji o realizaciji obaveza koje proizilaze iz ugovora o pružanju pomoćnih usluga za raspoloživost sekundarne regulacije za 2020. godinu - EPCG,
- Mjesečni izvještaji o raspoloživosti i angažovanju usluge tercijarne regulacije za 2020. godinu – “Uniprom” DOO Nikšić,
- Ugovor o nabavci pomoćnih usluga i balansne energije, broj 14364/1 od 24.12.2018. godine, zaključen između CGES-a i EPCG-a,
- Ugovor o nabavci pomoćnih usluga i balansne energije, broj 14732 od 31.12.2018. godine, zaključen između CGES-a i “Uniprom” DOO Nikšić,
- Mjesečni izvještaji o realizaciji obaveza koje proizilaze iz ugovora o pružanju pomoćnih usluga za 2019. godinu za EPCG – raspoloživost, neraspoloživost i neadekvatnost tercijarne regulacije,

- Mjesečni izvještaji o realizaciji obaveza koje proizilaze iz ugovora o pružanju pomoćnih usluga za raspoloživost sekundarne regulacije za 2019. godinu - EPCG,
- Mjesečni izvještaji o raspoloživosti i angažovanju usluge tercijarne regulacije za 2019. godinu – “Uniprom” DOO Nikšić.

Članom 38 stav 1 Metodologije za pomoćne usluge propisano je da Agencija na svojoj internet stranici objavljuje zahtjev operatora za utvrđivanje cijena za pomoćne usluge i usluge balansiranja, sa podnesenom dokumentacijom, dok je stavom 2 istog člana propisano da mišljenja i primjedbe na navedeni zahtjev Agenciji mogu dostaviti sva zainteresovana lica u roku od osam dana od dana njegovog objavljivanja. U skladu sa navedenim odredbama Metodologije za pomoćne usluge, Agencija je 01.09.2022. godine objavila Zahtjev sa dokumentacijom na svojoj internet stranici, kao i obavještenje da se mišljenja i primjedbe na Zahtjev mogu dostaviti u roku od osam dana od dana njegovog objavljivanja. U ostavljenom roku nijesu dostavljena mišljenja i primjedbe na objavljeni Zahtjev.

Uvidom u predmetni zahtjev i dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da isti ne sadrže formalne nedostatke pa se pristupilo njegovoj analizi, kojom je izvršena provjera da li su zahtijevane cijene za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije predložene pravilnom primjenom navedene Metodologije za pomoćne usluge. O izvršenoj analizi sastavljen je Izvještaj o analizi dokumentacije po Zahtjevu „Crnogorskog elektroprenosnog sistema“ AD Podgorica za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije za period 01.01.2023 – 31.12.2025. godina, sa predlogom cijena za pomoćne usluge i usluge balansiranja, broj 22/3135-6 od 01.11.2022. godine koji je, saglasno odredbi člana 39 stav 1 Metodologije za pomoćne usluge, 01.11.2022. godine objavljen na internet stranici Agencije. Uz to, Agencija je istog dana na svojoj internet stranici uputila javni poziv zainteresovanim licima da učestvuju u raspravi davanjem mišljenja i primjedbi, i to u roku od sedam dana, kako je i propisano članom 39 stav 2 Metodologije za pomoćne usluge. Nijesu dostavljena mišljenja i primjedbe na navedeni izvještaj.

XXXV sjednica Odbora Agencije koja je održana 29.11.2022. godine uz prisustvo punomoćnika CGES-a, razmatran je Izvještaj o analizi dokumentacije po Zahtjevu „Crnogorskog elektroprenosnog sistema“ AD Podgorica za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije za period 01.01.2023 – 31.12.2025. godina, sa predlogom cijena za

pomoćne usluge i usluge balansiranja, broj 22/3135-6 od 01.11.2022. godine. Na navedeni izvještaj nije bilo primjedbi. S tim u vezi sačinjen je Zapisnik, broj 22/4312-3 od 29.11.2022. godine.

Navedenoj sjednici je prisustvovao i predstavnik ND „Vijesti“.

CGES je Zahtjevom tražio utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja za regulatorni period 01.01.2023 – 31.12.2025. godine, u sljedećim iznosima:

- za 2023. godinu:
  - a) cijena za raspoloživost kapaciteta sekundarne regulacije – 7.314,02 €/MW/mjesec;
  - b) cijena za raspoloživost kapaciteta tercijarne rezerve iz domaćih izvora koju pružaju proizvođači električne energije – 1.462,80 €/MW, tj. po tarifnim vremenima: niža tarifa (0-8 i 22-24h) – 292,56 €/MW, viša tarifa (8-17 i 21-22h) – 1.462,80 €/MW i viša tarifa 1 (17-21h) – 4.388,41 €/MW;
  - c) cijena za raspoloživost kapaciteta negativne tercijarne rezerve iz domaćih izvora koju pružaju proizvođači električne energije u Crnoj Gori – 0 €/MW.
- za 2024. godinu:
  - a) cijena za raspoloživost kapaciteta sekundarne regulacije – 7.474,93 €/MW/mjesec;
  - b) cijena za raspoloživost kapaciteta tercijarne rezerve iz domaćih izvora koju pružaju proizvođači električne energije – 1.494,99 €/MW, tj. po tarifnim vremenima: niža tarifa (0-8 i 22-24h) – 299,00 €/MW, viša tarifa (8-17 i 21-22h) – 1.494,99 €/MW i viša tarifa 1 (17-21h) – 4.484,96 €/MW;
  - c) cijena za raspoloživost kapaciteta negativne tercijarne rezerve iz domaćih izvora koju pružaju proizvođači električne energije u Crnoj Gori – 0 €/MW.
- za 2025. godinu:
  - a) cijena za raspoloživost kapaciteta sekundarne regulacije – 7.624,43 €/MW/mjesec;
  - b) cijena za raspoloživost kapaciteta tercijarne rezerve iz domaćih izvora koju pružaju proizvođači električne energije – 1.524,89 €/MW, tj. po tarifnim vremenima: niža tarifa (0-8 i 22-24h) –

304,98 €/MW, viša tarifa (8-17 i 21-22h) – 1.524,89 €/MW i viša tarifa 1 (17-21h) – 4.574,66 €/MW;

- c) cijena za raspoloživost kapaciteta negativne tercijarne rezerve iz domaćih izvora koju pružaju proizvođači električne energije u Crnoj Gori – 0 €/MW.

U Zahtjevu je istaknuto da su za utvrđivanje navedenih cijena korišćene stope projektovane inflacije za 2023, 2024. i 2025. godinu iz dokumenta „Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period 2022-2025“(osnovni scenario).

U poglavlju Zahtjeva naslovljenom *Godišnji plan potreba za pomoćnim uslugama i uslugama balansiranja* navedeno je da CGES, kao operator prenosnog sistema, obavlja regulaciju snage i frekvencije na nivou kontrolne oblasti Crna Gora, koja predstavlja dio sinhronne zone Kontinentalna Evropa, u skladu sa nacionalnim propisima i odredbama Okvirnog sporazuma o radu sinhronne zone Kontinentalna Evropa (SAFA sporazum), zaključenim između svih operatora prenosnih sistema koji upravljaju prenosnim sistemima na području kontinentalne Evrope. Takođe, ukazano je da se opseg automatske rezerve sekundarne regulacije utvrđuje na godišnjem nivou primjenom formule koja se zasniva na korišćenju vrijednosti greške kontrolne oblasti iz otvorene petlje u 30% i 5% vremena i vrijednosti greške kontrolne oblasti za praćenje kvaliteta regulacije na nivoima 1 i 2 uz primjenu koeficijenta sigurnosti. Za „manualnu“ rezervu za oporavak frekvencije (tercijarna regulacija) u Zahtjevu je istaknuto da se ona dimenzioniše na nivou kontrolnog bloka Srbija-Sjeverna Makedonija (SMM Blok).

U poglavlju Zahtjeva naslovljenom *Godišnji plan troškova nabavke pomoćnih usluga za period 01.01.2023 – 31.12.2025. godine*, navedeno da su u skladu sa potrebama za pomoćnim uslugama i sagledavajući mogućnosti njihovog obezbjeđenja u zemlji i susjednim elektroenergetskim sistemima, planirani sljedeći troškovi za nabavku ovih usluga:

- 3.826.697 € za 2023. godinu, od čega 2.211.760 € za raspoloživost sekundarne regulacije, a 1.614.937 € za raspoloživost tercijarne regulacije,
- 3.910.884 € za 2024. godinu, od čega 2.260.419 € za raspoloživost sekundarne regulacije, a 1.650.465 € za raspoloživost tercijarne regulacije, i

- 3.989.102 € za 2025. godinu, od čega 2.305.628 € za raspoloživost sekundarne regulacije, a 1.683.474 € za raspoloživost tercijarne regulacije.

U Zahtjevu je, takođe, predložen prihod od prekomjerno preuzete reaktivne električne energije u iznosu od 880.000,00 € na godišnjem nivou, za sve godine regulatornog perioda.

U sprovedenom postupku za rješavanje ove upravne stvari, utvrđeno je sljedeće:

Odlukom o utvrđivanju cijena za pomoćne usluge i usluge balansiranja za period 01.01.2020 - 31.12.2022. godine, broj 19/3305-11 od 2. decembra 2019. godine, utvrđena je cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2022. godinu (CSK_{t+n-1}) u iznosu od 84.800,29 €/MW godišnje, odnosno na mjesečnom nivou 7.066,69 €/MW/mjesec.

„Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period 2022-2025“ (osnovni scenario), koje je Vlade Crne Gore donijela Zaključcima broj 04-4767/2 od 28.07.2022. godine (u daljem tekstu: Smjernice makroekonomske i fiskalne politike), utvrđena je stopa projektovane inflacije (I) za 2023. godinu od 3,5%.

Članom 12 stav 1 Metodologije za pomoćne usluge propisano je da je cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije ista za sve generatore u Crnoj Gori i da se izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$CSK_{t+n} = CSK_{t+n-1} * (1 + I_{t+n})$$

gdje je:

- CSK** - cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije;
- I** - projektovana inflacija u Crnoj Gori, koju objavljuje organ državne uprave nadležan za poslove statistike;
- t** - godina podnošenja zahtjeva;
- n** - 1, 2, ..., k;
- k** - broj godina regulatornog perioda.

Primjenom navedene formule na gore navedene podatke, cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2023. godinu, utvrđena je u iznosu od **87.768,2904 €/MW godišnje**, odnosno na mjesečnom nivou **7.314,0242 €/MW/mjesec**. Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u tački 1 podtačka 1 dispozitiva ove odluke.

Polazeći od ovako utvrđene cijene raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2023. godinu (87.768,2904 €/MW godišnje, odnosno na mjesečnom nivou 7.314,0242 €/MW/mjesec), a uzimajući u obzir da je Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike (osnovni scenario) stopa projektovane inflacije za 2024. godinu utvrđena u iznosu od 2,2%, primjenom formule iz člana 12 stav 1 Metodologije za pomoćne usluge, cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2024. godinu utvrđena je u iznosu od **89.699,1924 €/MW godišnje**, odnosno na mjesečnom nivou **7.474,9327 €/MW/mjesec**. Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u tački 5 podtačka 1 dispozitiva ove odluke.

Polazeći od ovako utvrđene cijene raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2024. godinu (89.699,1924 €/MW godišnje, odnosno na mjesečnom nivou 7.474,9327 €/MW/mjesec), a uzimajući u obzir da je Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike (osnovni scenario) stopa projektovane inflacije za 2025. godinu utvrđena u iznosu od 2,0%, primjenom formule iz člana 12 stav 1 Metodologije za pomoćne usluge, cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2025. godinu utvrđena je u iznosu od **91.493,1768 €/MW godišnje**, odnosno na mjesečnom nivou **7.624,4314 €/MW/mjesec**. Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u tački 9 podtačka 1 dispozitiva ove odluke.

Članom 13 stav 1 Metodologije za pomoćne usluge propisano je da se planirani godišnji trošak za nabavku usluge raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije izračunava primjenom sljedeće formule:

$$TSR_{t+n} = \sum_{m=1}^{12} KSR_{t+n}^m * CSK_{t+n} * FK_{t+n}^m$$

gdje je:

TSR_{t+n} - planirani godišnji trošak raspoloživosti kapaciteta za sekundarnu regulaciju u godini t+n, koji se izražava u €/god;

KSR_{t+n}^m - kapacitet sekundarne regulacije tokom mjeseca "m", za svaki mjesec u godini t+n, planiran energetske bilansom ili procijenjen od strane operatora za godine regulatornog perioda za koje nije planiran energetske bilansom, koji se izražava u MW;

CSK_{t+n} - cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije, utvrđena u skladu sa članom 12 ove metodologije za godinu t+n, koja se izražava u €/MW/mjesec;

FK_{t+n}^m - faktor kvaliteta u godini t+n, iz stava 4 ovog člana;

t - godina podnošenja zahtjeva;

n - 1, 2, ..., k;

k - broj godina regulatornog perioda.

Polazeći od cijene raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2023. godinu, prethodno utvrđene u iznosu od 7.314,0242 €/MW/mjesec, a uzimajući da je Dugoročnim energetske bilansom Crne Gore za period od 2023. do 2025. godine („Službeni list Crne Gore“, broj 87/22) (u daljem tekstu: Dugoročni energetske bilans) planirano da kapacitet sekundarne regulacije iznosi 28 MW za sve mjesece u 2023. godini, te da faktor kvaliteta, saglasno članu 13 stav 9 Metodologije za pomoćne usluge, iznosi 0,9, primjenom formule iz člana 13 stav 1 navedene metodologije, utvrđeno je da trošak za nabavku usluge raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2023. godinu, iznosi **2.211.760,92 €**. Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u tački 3 podtačka 1 dispozitiva ove odluke.

Polazeći od cijene raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2024. godinu, prethodno utvrđene u iznosu od 7.474,9327 €/MW/mjesec, a uzimajući da je Dugoročnim energetske bilansom planirano da kapacitet sekundarne regulacije iznosi 28 MW za sve mjesece u 2024. godini, te da faktor kvaliteta, saglasno članu 13 stav 9 Metodologije za pomoćne usluge, iznosi 0,9, primjenom formule iz člana 13 stav 1 navedene metodologije, utvrđeno je da trošak za nabavku usluge raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2024. godinu iznosi **2.260.419,65 €**. Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u tački 7 podtačka 1 dispozitiva ove odluke.

Polazeći od cijene raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2025. godinu, prethodno utvrđene u iznosu od 7.624,4314 €/MW/mjesec, a uzimajući da je Dugoročnim energetske bilansom planirano da kapacitet sekundarne regulacije iznosi 28 MW za sve mjesece u 2025. godini, te da faktor kvaliteta, saglasno članu 13 stav 9 Metodologije za pomoćne usluge, iznosi 0,9, primjenom formule iz člana 13 stav 1 navedene metodologije, utvrđeno je da trošak za nabavku usluge raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2025. godinu iznosi **2.305.628,06 €**. Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u tački 11 podtačka 1 dispozitiva ove odluke.

Na osnovu cijene raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2023. godinu, prethodno utvrđene u iznosu od 87.768,2904 €/MW godišnje, odnosno na mjesečnom nivou 7.314,0242 €/MW/mjesec, saglasno članu 23 Metodologije za pomoćne usluge, utvrđena je cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije za 2023. godinu, u iznosu od 1.462,8048 €/MW/mjesec.

Na osnovu ovako utvrđene cijene, saglasno članu 23 Metodologije za pomoćne usluge, utvrđene su, za 2023. godinu:

- cijena raspoloživosti pozitivne regulacije, u periodu niže tarife, u iznosu od 292,5610 €/MW/mjesec;
- cijena cijena raspoloživosti pozitivne regulacije, u periodu više tarife, u iznosu od 1.462,8048 €/MW/mjesec, i
- cijena cijena raspoloživosti pozitivne regulacije, u periodu više tarife 1, u iznosu od 4.388,4144 €/MW/mjesec.

Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u tački 1 podtačka 2 al. 1, 2 i 3 dispozitiva ove odluke.

Na osnovu cijene raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2024. godinu, prethodno utvrđene u iznosu od 89.699,1924 €/MW godišnje, odnosno na mjesečnom nivou 7.474,9327 €/MW/mjesec, saglasno članu 23 Metodologije za pomoćne usluge, utvrđena je cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije za 2024. godinu, u iznosu od **1.494,9865 €/MW/mjesec**.

Na osnovu ovako utvrđene cijene, saglasno članu 23 Metodologije za pomoćne usluge, utvrđene su, za 2024. godinu:

- cijena raspoloživosti pozitivne regulacije, u periodu niže tarife, u iznosu od 298,9973 €/MW/mjesec;

- cijena cijena raspoloživosti pozitivne regulacije, u periodu više tarife, u iznosu od 1.494,9865 €/MW/mjesec, i
- cijena cijena raspoloživosti pozitivne regulacije, u periodu više tarife 1, u iznosu od 4.484,9595 €/MW/mjesec.

Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u tački 5 podtačka 2 al. 1, 2 i 3 dispozitiva ove odluke.

Na osnovu cijene raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2025. godinu, prethodno utvrđene u iznosu od 91.493,1768 €/MW godišnje, odnosno na mjesečnom nivou 7.624,4314 €/MW/mjesec, saglasno članu 23 Metodologije za pomoćne usluge, utvrđena je cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije za 2025. godinu, u iznosu od **1.524,8863 €/MW/mjesec**.

Na osnovu ovako utvrđene cijene, saglasno članu 23 Metodologije za pomoćne usluge, utvrđene su, za 2025. godinu:

- cijena raspoloživosti pozitivne regulacije, u periodu niže tarife, u iznosu od 304,9773 €/MW/mjesec;
- cijena cijena raspoloživosti pozitivne regulacije, u periodu više tarife, u iznosu od 1.524,8863 €/MW/mjesec, i
- cijena cijena raspoloživosti pozitivne regulacije, u periodu više tarife 1, u iznosu od 4.574,6589 €/MW/mjesec.

Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u tački 9 podtačka 2 al. 1, 2 i 3 dispozitiva ove odluke.

Saglasno članu 23 stav 2 Metodologije za pomoćne usluge, cijena raspoloživosti negativne rezerve tercijarne regulacije za regulatorni period 01.01.2023 – 31.12.2025. godine je 0 €/MW, pa je odlučeno kao u tački 1 podtačka 3, tački 5 podtačka 3, i tački 9 podtačka 3 dispozitiva ove odluke.

Članom 24 Metodologije za pomoćne usluge propisano je da se godišnji trošak za raspoloživost dijela rezerve tercijarne regulacije, koji se obezbjeđuje od pružalaca u Crnoj Gori, izračunava primjenom sljedeće formule:

$$TTR_{t+n} = \sum_{m=1}^{12} KTR_{t+n}^m * CTK_{t+n}$$

gdje je:

- TTR_{t+n}** - trošak za raspoloživost rezerve tercijarne regulacije u godini t+n;
- KTR_{t+n}^m** - kapacitet tercijarne regulacije tokom mjeseca "m", za svaki mjesec u godini t+n, planiran energetske bilansom ili procijenjen od strane operatora za godine regulatornog perioda za koje nije planiran bilansom;
- CTK_{t+n}** - cijena raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije u godini t+n, utvrđena u skladu sa članom 23 stav 1 ove metodologije.
- n** - 1, 2, ..., k
- k** - broj godina regulatornog perioda.

Polazeći od cijene raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije za 2023. godinu, prethodno utvrđene u iznosu od 1.462,8048 €/MW/mjesec, a uzimajući da je Dugoročnim energetske bilansom planirano da kapacitet tercijarne regulacije za regulaciju navise iznosi 92 MW za sve mjesece u 2023. godini, primjenom formule iz navedenog člana utvrđeno je da trošak obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije kod proizvođača električne energije u Crnoj Gori regulacije, za 2023. godinu, iznosi od **1.614.936,50 €**.

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u tački 3 podtačka 2 dispozitiva ove odluke.

Imajući u vidu da trošak za nabavku usluge raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2023. godinu, iznosi **2.211.760,92 €**, a da je trošak obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije kod proizvođača električne energije u Crnoj Gori, za 2023. godinu, utvrđen u iznosu od **1.614.936,50 €**, podnosiocu Zahtjeva, za 2023. godinu utvrđeni su troškovi za obezbjeđenje pomoćnih usluga i usluga balansiranja (troškovi obezbjeđenja raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije i troškovi obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije), u iznosu od **3.826.697,42 €** (2.211.760,92 € + 1.614.936,50 €), na osnovu čega je odlučeno kao u tački 2 dispozitiva ove odluke.

Polazeći od cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije za 2024. godinu, prethodno utvrđene u iznosu od 1.494,9865 €/MW/mjesec, a uzimajući da je Dugoročnim energetske bilansom planirano da kapacitet tercijarne regulacije za regulaciju navise iznosi 92 MW za sve mjesece u 2024.

godini, primjenom formule iz člana 24 Metodologije za pomoćne usluge, utvrđeno je da trošak obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije kod proizvođača električne energije u Crnoj Gori, za 2024. godinu, iznosi **1.650.465,10 €**.

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u tački 7 podtačka 2 dispozitiva ove odluke.

Imajući u vidu da trošak za nabavku usluge raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2024. godinu iznosi **2.260.419,65 €**, a da je trošak obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije kod proizvođača električne energije u Crnoj Gori, za 2024. godinu, utvrđen u iznosu od **1.650.465,10 €**, podnosiocu Zahtjeva, za 2024. godinu, utvrđeni su troškovi za obezbjeđenje pomoćnih usluga i usluga balansiranja (troškovi obezbjeđenja raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije i troškovi obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije), u iznosu od **3.910.884,75 €** (2.260.419,65 € + 1.650.465,10 €), na osnovu čega je odlučeno kao u tački 6 dispozitiva ove odluke.

Polazeći od cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije za 2025. godinu, prethodno utvrđene u iznosu od 1.524,8863 €/MW/mjesec, a uzimajući da je Dugoročnim energetske bilansom planirano da kapacitet tercijarne regulacije za regulaciju navise iznosi 92 MW za sve mjeseci u 2025. godini, primjenom formule iz člana 24 Metodologije za pomoćne usluge, utvrđeno je da trošak obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije kod proizvođača električne energije u Crnoj Gori, za 2025. godinu, iznosi **1.683.474,48 €**.

Na osnovu izloženog, odlučeno je kao u tački 11 podtačka 2 dispozitiva ove odluke.

Imajući u vidu da trošak za nabavku usluge raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije za 2025. godinu, iznosi **2.305.628,06 €**, a da je trošak obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije kod proizvođača električne energije u Crnoj Gori, za 2025. godinu, utvrđen u iznosu od **1.683.474,48 €**, podnosiocu Zahtjeva, za 2025. godinu utvrđeni su troškovi za obezbjeđenje pomoćnih usluga i usluga balansiranja (troškovi obezbjeđenja raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije i troškovi obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije), u iznosu od **3.989.102,54 €** (2.305.628,06 € + 1.683.474,48 €), na osnovu čega je odlučeno kao u tački 10 dispozitiva ove odluke.

Članom 31 stav 4 Metodologije za pomoćne usluge propisano je da se prihod od prekomjerno preuzete reaktivne električne energije, za sve godine regulatornog perioda, planira na osnovu

prosječno ostvarenog prihoda za posljednje tri godine koje prethode godini u kojoj operator podnosi zahtjev za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja, dok je stavom 5 istog člana propisano da prihod od prekomjerno preuzete reaktivne električne energije pripada proizvođačima priključenim na prenosni sistem i operatoru srazmjerno učešću elektrana i prenosnog sistema u generisanju ukupne reaktivne energije predate distributivnom sistemu i krajnjim kupcima priključenim na prenosni sistem.

Podnosilac Zahtjeva je dostavio podatke da ostvareni prihod od prekomjerno preuzete reaktivne električne energije za posljednje tri godine koje prethode godini u kojoj operator podnosi zahtjev za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja, iznose: 954.951,79 € za 2019. godinu, 896.237,19 € za 2020. godinu i 774.974,00 za 2021. godinu.

Na osnovu mjernih podataka o generisanoj i predatoj reaktivnoj električnoj energiji korisnicima prenosnog sistema dostavljenih od strane CGES-a i objavljenih na njegovoj internet stranici, utvrđeno je učešće prenosnog sistema u generisanju ukupne reaktivne energije predate distributivnom sistemu i krajnjim kupcima priključenim na prenosni sistem: 86,49% (1 - 151.570,098 MVarh/ 1.121.512,488 MVarh) za 2019. godinu, 94,56% (1 - 55.044,534 MVarh/ 1.012.253,925 MVarh) za 2020. godinu i 95,88% (1 - 40.353,415 MVarh/ 980.059,695 MVarh) za 2021. godinu.

Polazeći od gore navedenih podataka, a u skladu sa navedenim odredbama člana 31 Metodologije za pomoćne usluge, prihod od prekomjerno preuzete reaktivne električne energije utvrđuje se u iznosu od 805.486,11 € godišnje za sve godine regulatornog perioda, na osnovu čega je odlučeno kao u tač. 4, 8 i 12 dispozitiva ove odluke.

Članom 31 stav 1 Metodologije za pomoćne usluge propisano je da prekomjerno preuzeta reaktivna električna energija predstavlja razliku između stvarno preuzete, tj. izmjerene reaktivne energije i reaktivne energije koja odgovara faktoru snage $\varphi = 0,95$, odnosno prekomjerno preuzeta reaktivna energija se utvrđuje kao razlika između stvarno preuzete reaktivne energije i količine koja se utvrđuje kao 33% preuzete (izmjerene) aktivne električne energije, za isti period, dok je stavom 2 navedenog člana utvrđeno da prekomjerno preuzetu reaktivnu energiju kupci plaćaju po tarifnim stavovima koji iznose 20% od cijene aktivne energije za domaćinstva (osnovni tarifni model), koju utvrđuje snabdjevač

koji je imao status javnog snabdjevača, na osnovu čega je odlučeno kao u tač. 13 i 14 dispozitiva ove odluke.

Saglasno članu 31 stav 5 Metodologije za pomoćne usluge, prihod od prekomjerno preuzete reaktivne električne energije pripada proizvođačima priključenim na prenosni sistem i operatoru, srazmjerno učešću elektrana i prenosnog sistema u generisanju ukupne reaktivne energije predate distributivnom sistemu i krajnjim kupcima priključenim na prenosni sistem, pa je odlučeno kao u tački 15 dispozitiva ove odluke.

Na osnovu člana 41 stav 2 Metodologije za pomoćne usluge, odlučeno je kao u tački 16 dispozitiva ove odluke.

UPUTSTVO O PRAVNOJ ZAŠTITI:

Protiv ove odluke može se podnijeti tužba Upravnom sudu Crne Gore u roku od 20 dana od dana prijema.

Predsjednik Odbora,
Branislav Prelević, s.r.